

Beschouwingen over voorstellen om verbintenissen tussen homoseksuele mensen voor de wet te erkennen

Inleiding

1. Door paus Johannes Paulus II en de erbij betrokken Dicasteries van de Heilige Stoel zijn in de laatste tijd vrij regelmatig verschillende vraagstukken besproken die betrekking hebben op homoseksualiteit.¹

Homoseksualiteit is een verontrustend zedelijk en maatschappelijk verschijnsel, ook in landen waar het in het rechtssysteem geen duidelijke rol speelt. Het is nog sterker het geval in die landen die homoseksuele verbintenissen voor de wet hebben erkend of die van plan zijn om dit te doen, waarbij zelfs in bepaalde gevallen de mogelijkheid is inbegrepen om kinderen te adopteren. Onderstaande Beschouwingen bevatten geen nieuwe leerstellige elementen; de bedoeling ervan is veeleer de wezenlijke punten met betrekking tot dit vraagstuk te herhalen, en enige rationele argumenten aan te dragen waarvan de bisschoppen gebruik zouden kunnen maken, wanneer zij op meer specifieke wijze hun stem willen laten horen, overeenkomstig hetgeen de eigen situatie in de verschillende gebieden van de wereld vraagt. Dat zal het geval zijn wanneer zij zich uitspreken en opkomen voor de waardigheid van het huwelijk, grondslag van het gezin, en voor de stabiliteit van de samenleving die mede op deze instelling berust. Ook willen de voorliggende Beschouwingen aan de katholieke politici bij hun handelen een leidraad bieden, en aangeven hoe hun christelijk geweten te volgen, wanneer zij te maken krijgen met wetsvoorstellen op dit gebied.² Deze kwestie

heeft betrekking op de natuurwet; vandaar dat de hiernavolgende argumenten niet alleen bestemd zijn voor hen die in Christus geloven, maar voor allen die tot taak hebben het algemeen welzijn van de samenleving te bevorderen en te verdedigen.

I. Aard en onvervreembare kenmerken van het huwelijk

2. De leer van de Kerk over het huwelijk en over het elkaar aanvullend karakter van de geslachten is de herhaling van een waarheid die voor het rechtgeaard verstand volkomen duidelijk is en door alle grote culturen op de wereld erkend wordt. Het huwelijk is geen willekeurige verbintenis tussen mensen. Het is door de Schepper ingesteld met eigen karakter, wezenlijke eigenschappen en bedoelingen.³ Het is een vaste, door geen ideologie te ondermijnen, zekerheid van de menselijke geest dat een huwelijk alleen bestaat tussen twee mensen van verschillend geslacht die door een volkomen persoonlijke wederzijdse en aan hen alleen voorbehouden overgave naar hun beider eenwording streven. Zo vervolmaken zij elkaar en werken zij met God mee aan het

1. Vgl. Johannes Paulus II, *Toespraken bij het Angelus*, 20 februari 1994 en 19 juni 1994; *Toespraak tot de Voltallige Vergadering van de Pauselijke Raad voor het Gezin* (24 maart 1999); *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 2357-2359, 2396; Congregatie voor de Geloofsleer, Verklaring over enkele vraagstukken van de seksuele ethiek [*Persona humana*] (29 december 1975), 8; *Brief over de pastorale zorg voor homoseksuelen* (1 oktober 1986); *Enkele overwegingen omtrent het antwoord op wetsvoorstellen inzake het niet-discrimineren van homoseksuelen* (24 juli 1992); Pauselijke Raad voor het Gezin, *Brief aan de Voorzitters van de Bisschoppenconferenties van Europa over het besluit van*

Vervolg noten op blz. 56

het Europees Parlement met betrekking tot homoseksuele stellen (25 maart 1994); Gezin, huwelijk en 'de facto'-verbintenissen (26 juli 2000), 23.

2. Vgl. Congregatie voor de Geloofsleer, *Leerstellige nota aangaande vraagstukken met betrekking tot de activiteiten en het gedrag van katholieken op het gebied van de politiek* (24 november, 2002), 4.

3. Vgl. Tweede Vaticans Concilie, Pastorale Constitutie over de Kerk in de wereld van deze tijd *Gaudium et spes*, 48.

4. *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 2357.

5. *Persona humana*, 8.

6. Vgl. bijvoorbeeld Polycarpus, *Brief aan de inwoners van Filippi*, V, 3; Justinus Martelaar, *Eerste Apologie*, 27, 1-4; Athanasius, *Smeebede voor de christenen*, 34.

7. *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 2358; vgl. *Brief over de pastorale zorg voor homoseksuelen*, 10.

8. Vgl. *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 2359; vgl. *Brief over de pastorale zorg voor homoseksuelen*, 12.

Vervolg noten op blz. 57

verwekken en grootbrengen van nieuw leven.

3. Door de openbaring is de natuurlijke waarheid over het huwelijk bevestigd in de bijbelse verhalen over de schepping, waarin de oorspronkelijke menselijke wijsheid verwoord wordt en men de stem hoort van de natuur zelf. Het boek Genesis geeft drie fundamentele elementen aan voor de bedoeling van de Schepper met het huwelijk.

Allereerst werd de mens, het beeld van God, "mannelijk en vrouwelijk" geschapen (Gn 1,27). Als mens zijn man en vrouw elkaars gelijken en in hun man- en vrouw-zijn vullen zij elkaar aan. Enerzijds behoort geslachtelijkheid tot het gebied van de biologie; anderzijds is ze in de mens tot een ander niveau – tot het niveau van persoonlijk – verheven waarop lichaam en geest met elkaar samengaan.

Vervolgens werd het huwelijk door de Schepper ingesteld als een levensvorm waarin, met gebruikmaking van de geslachtelijke vermogens, mensen met elkaar verbonden worden. "Daarom zal een mens zijn vader en zijn moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één zijn" (Gn 2,24).

Ten derde wilde God in hun eenwording man en vrouw op speciale wijze doen delen in zijn scheppingswerk. Daarom zegende Hij de man en de vrouw met de woorden: "Wees vruchtbaar en word talrijk" (Gn 1,28). Vandaar dat volgens Gods bedoeling het tot het wezen van het huwelijk behoort elkaar wederzijds geslachtelijk aan te vullen en vruchtbaar te zijn.

Bovendien werd de huwelijksband tussen man en vrouw door Christus verheven tot de waardigheid van sacrament. De Kerk leert dat het christelijk huwelijk een werkzaam teken is van het verbond van Christus met de Kerk (vgl. Ef 5,32). Deze christelijke duiding van het huwelijk doet in generlei

opzicht tekort aan de diep menselijke betekenis van de huwelijksband tussen man en vrouw, maar bevestigt en versterkt deze daarentegen (vgl. Mt 19,3-12; Mc 10,6-9).

4. Er zijn volstrekt geen argumenten om, zelfs niet in de verste verte, homoseksuele verbintenissen gelijk te stellen met Gods bedoeling omtrent huwelijk en gezin. Het huwelijk is heilig, terwijl homoseksuele handelingen indruisen tegen de natuurwet. Ze "sluiten de seksualiteit af voor de gave van het leven. Ze komen niet voort uit een ware affectieve en seksuele complementariteit. Daarom kunnen zij in geen geval goedgekeurd worden."⁴

De heilige Schrift noemt homoseksuele handelingen "een ernstige verdorvenheid ..." (vgl. Rom 1,24-27; 1Kor 6,10; 1Tim 1,10). Uit dit oordeel van de Schrift mag men natuurlijk niet afleiden dat allen die aan deze afwijking lijden, er persoonlijk verantwoordelijk voor zijn; maar er wordt mee bevestigd dat homoseksuele handelingen in wezen ongeordend zijn.⁵ Ditzelfde zedelijk oordeel, dat men bij veel kerkelijke schrijvers uit de eerste eeuwen aantreft,⁶ wordt unaniem door de katholieke traditie aangevaard.

Maar volgens de leer van de Kerk moet men mannen en vrouwen met homoseksuele neigingen "met respect, begrip en fijngevoeligheid behandelen. Men moet iedere vorm van onrechtmatige discriminatie vermijden."⁷ Evenzeer als de andere christenen zijn deze mensen geroepen om kuis te leven.⁸ Maar de homoseksuele neiging is "objectief ongeordend",⁹ en homoseksuele handelingen zijn "zware zonden tegen de kuisheid".¹⁰

II. Stellingnames ten opzichte van het vraagstuk van homoseksuele verbintenissen

5. Burgerlijke gezagsdragers nemen ten opzichte van het verschijnsel van feitelijk bestaande homoseksuele verbintenissen verschillende standpunten in: soms gedogen ze deze alleen maar; soms ook bevorderen ze de wettelijke erkenning ervan met als voorwendsel dat ze vanwege bepaalde rechten iemand die samenleeft met een ander van hetzelfde geslacht niet willen discrimineren; soms ook bevorderen zij zelfs dat homoseksuele verbintenissen voor de wet gelijkgesteld worden met het huwelijk in eigenlijke zin, met daarbij ingesloten de wettelijke mogelijkheid om kinderen te adopteren.

Wanneer het de politiek van de Staat is, homoseksuele verbintenissen *de facto* te gedogen maar niet uitdrukkelijk te erkennen voor de wet, dienen de verschillende aspecten van de kwestie zorgvuldig te worden onderscheiden. Het zedelijk geweten vraagt dat de christenen steeds getuigen van de gehele zedelijke waarheid; onrechtmatige discriminatie van homoseksuelen is daarmee, evenzeer als homoseksuele handelingen, in strijd. Vandaar dat het nuttig kan zijn discreet en verstandig zijn mening kenbaar te maken. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren door duidelijk te maken hoe een dergelijk gedoogbeleid ideologisch misbruikt zou kunnen worden; door zich duidelijk uit te spreken over het immoreel karakter van dergelijke verbintenissen; door de regering erop te wijzen dat het verschijnsel binnen de perken dient te worden gehouden opdat de openbare zedelijkheid niet in gevaar wordt gebracht, en vooral opdat de jonge mensen niet een verkeerde voorstelling wordt opgedrongen over seksualiteit en huwelijk; daardoor zouden ze hun natuurlijke afweer kwijt raken, en dit zou daaren-

boven de verspreiding van het verschijnsel in de hand werken. Mensen die op basis van dit gedoogbeleid specifieke rechten willen opeisen voor samenlevende homoseksuelen moeten erop gewezen worden dat het gedogen van kwaad totaal iets anders is als ermee instemmen of het kwaad legaliseren.

Als homoseksuele verbintenissen wettelijk erkend zijn, of voor de wet de status en de rechten hebben gekregen die het huwelijk toekomen, dient men duidelijk en nadrukkelijk verzet aan te tekenen. Men moet zich onthouden van iedere vorm van formele medewerking aan de afkondiging van zo ernstig onrechtmatige wetten, of aan de toepassing ervan; voor zover mogelijk mag men aan hun toepassing ook geen materiële medewerking verlenen. Ter zake kan iedereen zich beroepen op het recht om gewetensbezwaren te maken.

III. Rationele argumenten tegen het voor de wet erkennen van homoseksuele verbintenissen

6. Om te begrijpen waarom verzet geboden is tegen het voor de wet erkennen van homoseksuele verbintenissen zijn enige specifiek ethische overwegingen noodzakelijk, die zich op verschillende vlakken bewegen.

Vanuit het rechtgeaard verstand

De burgerlijke wet heeft ongetwijfeld een andere functie dan de morele wet en haar reikwijdte is beperkter;¹¹ maar de burgerlijke wet kan niet in tegenspraak komen met het rechtgeaard verstand, wil ze niet haar in geweten bindend karakter verliezen.¹² Iedere door een mens uitgevaardigde wet is dus legitiem voor zover ze in overeenstemming is met de door het rechtgeaard verstand erkende natuurwet, en ze met name de

9. *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 2358.

10. *A.w.*, 2396.

11. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Evangelium vitae* (25 maart 1995), 71.

12. Vgl. *a.w.*, 72.

onvervreembare rechten eerbiedigt van ieder mens.¹³ Wetten ten gunste van homoseksuele verbintenissen gaan in tegen het rechtgeaard verstand omdat ze aan verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht wettelijke waarborgen bieden die overeenkomen met die welke het huwelijk toekomen. Gezien de waarden die op het spel staan zou de Staat aan dergelijke verbintenissen geen legale status kunnen verlenen zonder tekort te schieten in haar plicht tot verdediging en bevordering van het huwelijk als een instelling die voor het algemeen welzijn van wezenlijke betekenis is.

Men kan de vraag stellen hoe een wet in strijd kan zijn met het algemeen welzijn, wanneer ze geen enkel bepaald gedrag voorschrijft, maar zich beperkt tot het legaliseren van een feitelijk gegeven waarmee aan niemand onrecht schijnt te worden aangedaan. Wat dit betreft dient men allereerst te bedenken dat er verschil is tussen homoseksueel gedrag als een private aangelegenheid en datzelfde gedrag als een maatschappelijke verbintenis die zo in de wet wordt voorzien en goedgekeurd dat ze tot een van de instellingen van de rechtsorde wordt. Dit laatste is niet alleen ernstiger, maar de draagwijdte ervan is ook veel groter en ingrijpender, en het zou, tot schade van het algemeen welzijn, kunnen leiden tot veranderingen in de sociale structuur van de gehele samenleving. Burgerlijke wetten zijn beginselen die, ten goede of ten kwade, structuur geven aan het leven van de mens in de samenleving. Ze "spelen een belangrijke en soms beslissende rol in de vorming van mentaliteit en gewoonten".¹⁴ De wijzen waarop men leeft en de modellen die daarmee tot uitdrukking worden gebracht geven het leven van de samenleving niet alleen uitwendig vorm, maar dreigen bij de generatie van de jonge mensen ook tot andere opvattingen en afwegingen in hun gedrag te leiden. Legalisering van homoseksuele

verbintenissen zou daarom de verduistering van bepaalde wezenlijke morele waarden en de devaluatie van het instituut van het huwelijk tot gevolg hebben.

Vanuit de biologie en antropologie

7. Homoseksuele verbintenissen missen totaal de biologische en antropologische elementen van huwelijk en gezin, op grond waarvan ze redelijkerwijze wettelijk erkend zouden kunnen worden. Dergelijke verbintenissen zijn niet in staat om in eigenlijke zin een bijdrage te leveren aan de voortplanting en het instandhouden van de mensheid. De mogelijkheid om gebruik te maken van sinds kort ontdekte methodes van kunstmatige voortplanting betekent niet alleen een groot gebrek aan respect voor de waardigheid van de mens,¹⁵ maar verandert niets aan dit onvermogen.

Bij homoseksuele verbintenissen ontbreekt ook totaal het echtelijk aspect dat de menselijke en geordende vorm is van de seksuele betrekkingen. Deze betrekkingen zijn immers menselijk van aard wanneer en voor zover ze tonen en bevorderen dat de geslachten elkaar in het huwelijk ondersteunen, en ze openstaan voor het doorgeven van het leven.

Uit ervaring blijkt dat het ontbreken van de seksuele bipolariteit in deze verbintenissen een belemmering betekent voor de normale ontwikkeling van kinderen, wanneer die aan de zorg van deze mensen worden toevertrouwd. Zij zouden geen vaderschap of moederschap leren kennen. Zou men aan mensen die in een homoseksuele verbintenis leven, toestaan kinderen te adopteren, dan zou dit feitelijk betekenen dat deze kinderen geweld wordt aangedaan, in deze zin dat hun afhankelijk-zijn gebruikt wordt om hen onder te brengen in een milieu dat niet bevorderlijk is voor hun volle menselijke ontplooiing. Dit is zeer immoreel en open-

13. Vgl. Thomas van Aquino, *Summa Theologiae*, I-II, q. 95, a. 2.

14. *Evangelium vitae*, 90.

15. Vgl. Congregatie voor de Geloofsleer, Instructie *Donum vitae* (22 februari 1987), II, A. 1-3.

lijk in strijd met het beginsel dat door de Internationale Conventie van de Verenigde Naties over de rechten van het kind is erkend. Die zegt dat in alle gevallen men allereerst de belangen van het kind als zwakste en meest kwetsbare partij voor ogen moet houden.

Vanuit maatschappelijk opzicht

8. De samenleving dankt haar voortbestaan aan het gezin, dat op het huwelijk berust. De erkenning voor de wet van homoseksuele verbintenissen zou onvermijdelijk leiden tot een nieuwe definitie van het huwelijk; dit zou in zijn wettelijk erkende vorm niet langer meer een instelling zijn met wezenlijke verwijzing naar factoren die samenhangen met heteroseksualiteit, zoals bijvoorbeeld de voortplanting en het grootbrengen van kinderen. Zou van wettelijk standpunt uit het huwelijk tussen man en vrouw enkel als een van de mogelijke vormen van huwelijk beschouwd worden, dan zou dit in het begrip 'huwelijk' een radicale verandering teweegbrengen, tot groot nadeel van het algemeen belang. Als de Staat de homoseksuele verbintenis een wettelijke status verleent die analoog is aan die van huwelijk en gezin, is dit een daad van willekeur en handelt ze in strijd met haar plichten.

Wanneer men steun wil geven aan de erkenning van homoseksuele verbintenissen voor de wet kan men zich niet beroepen op het beginsel dat iedere mens er recht op heeft, gerespecteerd en niet gediscrimineerd te worden. Onderscheid maken tussen mensen of aan hen maatschappelijke erkenning of uitkeringen onthouden, is alleen dan onaanvaardbaar als dit in strijd is met de gerechtigheid.¹⁶ Het niet toekennen van de maatschappelijke en wettelijke huwelijksstatus aan samenlevingsvormen die niet echtelijk van aard zijn of kunnen zijn, is

niet in strijd met de gerechtigheid; het is juist een eis van gerechtigheid.

Evenmin kan men zich redelijkerwijze beroepen op het zelfbeschikkingsrecht van het individu. Weliswaar staat het de afzonderlijke burgers vrij zich te wijden aan activiteiten waarvoor zij belangstelling hebben – dit behoort tot de gemeenschappelijke burgerlijke rechten en vrijheden; maar heel iets anders is het, te stellen dat activiteiten die niet duidelijk en positief bijdragen aan de ontplooiing van de mens en de samenleving, door de Staat specifiek en uitdrukkelijk wettelijk erkend kunnen worden. Ook niet in ruimere en vergelijkbare zin voldoen de homoseksuele verbintenissen aan de voorwaarden op grond waarvan huwelijk en gezin aanspraak kunnen maken op een eigen uitdrukkelijke erkenning. Er zijn daarentegen goede redenen om te stellen dat dergelijke verbintenissen voor de gezonde ontwikkeling van de maatschappij schadelijk zijn, met name wanneer hun invloed op de samenleving toeneemt.

Vanuit juridisch perspectief

9. Omdat getrouwde mensen zorgen voor het voortbestaan van de geslachten en derhalve van buitengewoon groot publiek belang zijn, worden zij door het burgerlijk recht als instituut erkend. Van de andere kant verdienen homoseksuele verbintenissen van de zijde van de rechtsorde geen speciale aandacht, omdat ze genoemde functie in dienst van het algemeen belang niet vervullen.

Het is geen geldig argument dat homoseksuele verbintenissen voor de wet erkend zouden moeten worden om te verhinderen dat samenwonende homoseksuelen, enkel omdat ze samenwonen, de feitelijke erkenning zouden verliezen van de rechten die zij als mens en burger hebben. In feite kunnen zij – op grond van hun persoonlijke autonoo-

16. Vgl. *Summa Theologiae*, II-II, q. 63, a. 1, c.

mie – altijd gebruik maken van de regelingen die in de wet voorzien zijn voor juridische kwesties van gemeenschappelijk belang. Anderzijds zou het zeer onrechtmatig zijn, het algemeen welzijn en de rechten van het gezin op te offeren ter wille van persoonlijke belangen; deze kunnen en moeten gewaarborgd worden met middelen die niet het gehele maatschappelijk bestel aantasten.¹⁷

IV. Standpunten van katholieke politici met betrekking tot wetgeving die homoseksuele verbintenissen bevordert

10. Alle katholieken zijn verplicht zich te verzetten tegen erkenning voor de wet van homoseksuele verbintenissen, maar dit geldt in het bijzonder voor katholieke politici vanwege hun verantwoordelijkheid als politici. Als zij te maken krijgen met wetsvoorstellen ten gunste van homoseksuele verbintenissen dienen zij zich te houden aan de volgende ethische richtlijnen.

De eerste keer dat in een wetgevende vergadering een voorstel wordt ingediend om homoseksuele verbintenissen voor de wet te erkennen heeft de katholieke parlementariër de zedelijke plicht duidelijk en openlijk te verklaren dat hij er tegen is, en dient hij tegen te stemmen. Het is een ernstig zedelijk vergrijp als men ten gunste van een voor het algemeen belang zo schadelijk wetsvoorstel stemt.

Als een wet ten gunste van erkenning van homoseksuele verbintenissen reeds van kracht is, moet de katholieke parlementariër op de voor hem mogelijke manier daartegen openlijk verzet aantekenen: hij heeft de plicht getuigenis af te leggen van de waarheid. Als het niet mogelijk is een dergelijke wet volledig in te trekken, dan is het de katholieke parlementariër, met beroep op de

richtlijnen in de encycliek *Evangelium vitae*, “geoorloofd voorstellen te steunen die bedoeld zijn om de schade van zulk een wet te beperken en zodoende de negatieve gevolgen voor de beschaving en de openbare zedelijkheid te verminderen”. Voorwaarde daarvoor is wel dat zijn “persoonlijk absoluut verzet” tegen dergelijke wetten “duidelijk en door iedereen gekend is”, en het gevaar van schandaal vermeden wordt.¹⁸ Dit betekent niet dat in deze een minder ver gaande wet beschouwd zou kunnen worden als een goede of zelfs maar aanvaardbare wet; het is veeleer een gewettigd en passend pogen om een verkeerde wet althans gedeeltelijk ongedaan te maken, zolang totale intrekking ervan voorlopig niet mogelijk is.

Tot slot

11. De Kerk leert dat het respect voor homoseksuele mensen absoluut niet mag leiden tot goedkeuring van homoseksueel gedrag of erkenning voor de wet van homoseksuele verbintenissen. Het algemeen belang eist dat de wet het huwelijk als fundament van het gezin, oercesel van de samenleving, erkent, bevordert en beschermt. Het voor de wet erkennen van homoseksuele verbintenissen of het gelijkstellen ervan met het huwelijk zou niet alleen de goedkeuring inhouden van afwijkend gedrag en er een model van maken in de moderne samenleving, maar ook de fundamentele waarden verhullen die tot het gemeenschappelijk erfgoed behoren van de mensheid. De Kerk heeft de plicht deze waarden te verdedigen ter wille van het belang van mannen en vrouwen, en ter wille van het belang van de samenleving zelf.

17. Men mag niet vergeten dat er steeds “het gevaar bestaat dat wetgeving waardoor homoseksualiteit een basis wordt voor bepaalde rechten, iemand met een homoseksuele geaardheid er zelfs toe kan aanmoedigen de homoseksualiteit te uiten en een partner te zoeken om zo gebruik te kunnen maken van de voorzieningen van de wet” (*Enkele overwegingen omtrent het antwoord op wetsvoorstellen inzake het niet-discrimineren van homoseksuelen*, 14).

18. *Evangelium vitae*, 73.

In de audiëntie van 28 maart 2003 heeft paus Johannes Paulus II zijn goedkeuring gehecht aan de voorliggende Beschouwingen die in de Gewone Sessie van de Congregatie waren aanvaard, en opdracht gegeven ze te publiceren.

Rome, vanuit de Zetel van de Congregatie voor de Geloofsleer, 3 juni 2003, Gedachte-

nis van de heilige Carolus Lwanga en gezellen, martelaren.

Joseph Kard. Ratzinger
Prefect

Angelo Amato, s.D.B.
*Titulair Aartsbisschop van Sila,
Secretaris*